

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

14. listopadu 2024*

„Řízení o předběžné otázce – Článek 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU –
Opravné prostředky – Účinná právní ochrana – Nezávislý, nestranný a zákonem zřízený soud –
Vnitrostátní pravidla upravující náhodné přidělování věcí soudcům určitého soudu a změnu
složení soudního kolegia – Ustanovení, kterým se zakazuje namítat porušení těchto pravidel
v rámci odvolacího řízení“

Ve věci C-197/23,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU
rozhodnutím Odvolacího soudu ve Varšavě (Sąd Apelacyjny w Warszawie, Polsko) ze dne
28. dubna 2022, došlým Soudnímu dvoru dne 24. března 2023, v řízení

S. S. A.

proti

C. sp. z o.o.,

za účasti:

Prokurator Prokuratury Regionalnej w Warszawie,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení: C. Lycourgos, předseda třetího senátu vykonávající funkci předsedy čtvrtého senátu,
S. Rodin a O. Spineanu-Matei (zpravodajka), soudci,

generální advokátka: L. Medina,

za soudní kancelář: M. Siekierzyńska, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 7. března 2024,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za společnost C. sp. z o.o.: M. Mioduszewski, Z. Ochońska-Borowska a J. Sroczyński, radcowie
prawni,

* Jednací jazyk: polština.

– za Prokuratora Prokuratury Regionalnej w Warszawie: M. Dejak,
– za polskou vládu: B. Majczyna a S. Żyrek, jako zmocněnci,
– za Evropskou komisi: K. Herrmann, P. Stancanelli a P. J. O. Van Nuffel, jako zmocněnci,
po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 20. června 2024,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 2, čl. 6 odst. 1 a 3 a čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU ve spojení s článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společnostmi S. S. A. a C. sp. z o.o. ohledně toho, zda společnost C. oprávněně obdržela prémie v souvislosti s plněním rámcové obchodní dohody.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 2 SEU stanoví:
„[Evropská u]nie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřípustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů.“
- 4 Článek 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU stanoví:
„Členské státy stanoví prostředky nezbytné k zajištění účinné právní ochrany v oblastech pokrytých právem Unie.“
- 5 Článek 47 Listiny zní:
„Každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem.
Každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem. [...]
[...]"

Polské právo

Občanský soudní řád

- 6 Článek 47 odst. 1 občanského soudního řádu (ustawa Kodeks postępowania cywilnego) ze dne 17. listopadu 1964 (Dz. U. č. 43, částka 296), v konsolidovaném znění (Dz. U. z roku 2019, částka 1460) (dále jen „občanský soudní řád“), stanoví:
- „Soud v prvním stupni rozhoduje o věcech jako samosoudce, nestanoví-li zvláštní ustanovení jinak.“
- 7 Článek 379 bod 4 občanského soudního řádu zní:
- „Řízení je zmatečné [...] pokud je složení soudu, který věc projednává, v rozporu s právními předpisy nebo pokud se projednání věci účastnil soudce, který byl *ex lege* vyloučen.“
- 8 Článek 386 odst. 2 občanského soudního řádu stanoví:
- „Je-li řízení prohlášeno za zmatečné, soud druhého stupně zruší napadený rozsudek, zruší řízení v rozsahu, v němž je zmatečné, a věc vrátí soudu prvního stupně.“

Zákon o organizaci obecných soudů

- 9 Zákon o organizaci obecných soudů (ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych) ze dne 27. července 2001 (Dz. U. č. 98, položka 1070), v konsolidovaném znění (Dz. U. z roku 2019, položka 52) (dále jen „zákon o organizaci obecných soudů“), ve znění zákona o změně zákona o organizaci obecných soudů, zákona o Nejvyšším soudu a některých dalších zákonů (ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw) ze dne 20. prosince 2019 (Dz. U. z roku 2020, položka 190) (dále jen „zákon ze dne 20. prosince 2019“), v článku 45 stanoví:
- „1. Soudce nebo justiční kandidát může být ve funkci nahrazen soudcem nebo justičním kandidátem téhož soudu nebo soudcem přiděleným podle čl. 77 odst. 1 nebo 8.
2. K nahrazení podle odstavce 1 může dojít na základě opatření předsedy senátu nebo předsedy soudu vydaného na žádost soudce nebo justičního kandidáta či bez návrhu v zájmu bezvadnosti řízení.“
- 10 Článek 47a zákona o organizaci obecných soudů zní:
- „1. Věci se přidělují soudcům a justičním kandidátům náhodně podle různých kategorií věcí, s výjimkou případu, kdy se věc přidělí soudci v pracovní pohotovosti.
2. Věci se v rámci jednotlivých kategorií přidělují rovnoměrně, ledaže byl jejich objem snížen s ohledem na výkon funkce, účast na přidělení věcí jiné kategorie nebo z jiných důvodů stanovených zákonem.“

11 Článek 47b tohoto zákona stanoví:

„1. Změna složení soudu je přípustná pouze tehdy, pokud soud nemůže věc projednat ve stávajícím složení nebo pokud projednání věci tímto soudem ve stávajícím složení brání trvalá překážka. Ustanovení článku 47a se použijí *mutatis mutandis*.

2. Je-li nezbytné přijmout ve věci určité opatření, zejména vyžadují-li to zvláštní ustanovení nebo je-li to třeba v zájmu řádného průběhu řízení, a nemůže-li tak učinit soudní kolegium, jemuž byla věc přidělena, přijme opatření soudní kolegium určené v souladu s plánem zastupování, a pokud plán zastupování na dané opatření nedopadá, soudní kolegium určené v souladu s článkem 47a.

3. Rozhodnutí uvedená v odstavcích 1 a 2 přijímá předseda soudu nebo jím pověřený soudce.“

12 Zákonem ze dne 20. prosince 2019 byl do článku 55 zákona o organizaci obecných soudů doplněn odstavec 4, který zní:

„Soudci mohou rozhodovat o všech věcech v místě svého přidělení a u jiných soudů v případech vymezených zákonem (pravomoc soudce). Předpisy o přidělování věcí a o stanovení a změně složení soudních kolegií neomezují pravomoc soudce a nemohou být základem pro konstatování, že rozhodování soudu v určitém složení je v rozporu s právními předpisy, že soud není řádně obsazen nebo že se rozhodování účastnila osoba, která k tomu není oprávněná nebo způsobilá.“

13 V souladu s článkem 8 zákona ze dne 20. prosince 2019 se čl. 55 odst. 4 zákona o organizaci obecných soudů použije rovněž na věci zahájené nebo skončené přede dnem nabytí účinnosti zákona ze dne 20. prosince 2019.

Jednací řád obecných soudů

14 Nařízení ministra spravedlnosti, kterým se stanoví jednací řád obecných soudů (Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych) ze dne 23. prosince 2015 (Dz. U. z roku 2015, položka 2316) (dále jen „jednací řád obecných soudů“), použitelné na věc v původním řízení, v čl. 43 odst. 1 stanovil:

„Věci se přidělují soudcům zpravodajům (soudcům a justičním kandidátům) náhodně podle stanoveného rozdělování činností prostřednictvím IT nástroje fungujícího na základě generátoru náhodných čísel, a to zvlášť pro každý rejstřík, seznam nebo jiný evidenční systém, pokud ustanovení tohoto nařízení nestanoví jiná pravidla pro přidělování. [...]“

15 Článek 52b jednacího řádu obecných soudů stanovil[:

„1. V tabulce zastupování jsou uvedeni náhradníci (soudci, justiční kandidáti a porotci) na každý pracovní den.

2. V tabulce pracovní pohotovosti jsou uvedeni soudci a justiční kandidáti na každý den.

3. V tabulkách zastupování a pracovní pohotovosti se uvádí počet [soudců a justičních kandidátů] náhradníků a počet [soudců a justičních kandidátů] v pracovní pohotovosti pro dané období, senáty nebo druhy věcí přidělených [soudcům a justičním kandidátům] náhradníkům a [soudcům a justičním kandidátům] v pracovní pohotovosti, jakož i pořadí, v jakém dochází k nahrazování, a způsob, jak se věci přidělují [soudcům a justičním kandidátům] v pracovní

pohotovosti, je-li [soudců a justičních kandidátů] náhradníků a [soudců a justičních kandidátů] v pracovní pohotovosti více.

[...]“

- 16 Článek 52c jednacího řádu obecných soudů zní:

„1. V případě nepřítomnosti soudce zpravodaje na jednání předseda senátu jednání zruší, je-li možné o tom vyrozumět dotčené osoby, ledaže v zájmu řádného průběhu řízení je jednoznačně nutné, aby jednání proběhlo.

2. Věc, v níž jednání nebylo zrušeno, projedná náhradní soudce podle plánu zastupování pro daný den. Pokud se náhradník nebyl schopen náležitě připravit nebo kdyby pro posouzení dané věci tímto náhradníkem bylo třeba opakovat podstatnou část řízení, předseda senátu nařídí zrušení jednání. [...]

[...]“

Zákon o potírání nekalé soutěže

- 17 Zákon o potírání nekalé soutěže (ustawa o zwalczeniu nieuczciwej konkurencji) ze dne 16. dubna 1993 (konsolidované znění, Dz. U. z roku 2022, položka 1233) v čl. 15 odst. 1 bodě 4 stanoví:

„K nekalosoutěžnímu jednání dochází tehdy, je-li jiným podnikatelům bráněno v přístupu na trh, a to mimo jiné [...] tím, že jsou účtovány jiné poplatky než obchodní marže za přijetí zboží k prodeji.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 18 Dne 27. dubna 2018 předložila společnost S. Krajskému soudu ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie, Polsko) k projednání svůj obchodněprávní spor. Jakožto postupník pohledávky vůči společnosti C. působící v oblasti maloobchodního prodeje se domáhá toho, aby byla posledně uvedené společnosti uložena povinnost zaplatit částku 4 572 648 polských zlotých (PLN) (přibližně 1 045 000 eur), která odpovídá peněžitým premiím z obratu dosaženého v daném účetním období (nevyplacené marže), jež společnost C. neoprávněně obdržela na základě rámcové obchodní dohody uzavřené s postupitelem, jež se týká dodání zboží za účelem jeho dalšího prodeje. Podle společnosti S. byly tyto premie přijaty v rozporu čl. 15 odst. 1 bodem 4 zákona o potírání nekalé soutěže, neboť představovaly „jiné poplatky než obchodní marže za přijetí zboží k prodeji“ ve smyslu tohoto ustanovení.
- 19 Věc byla přidělena XVI. obchodnímu senátu tohoto soudu a na základě systému náhodného přidělování věcí byla přidělena soudkyni E. T., místopředsedkyni tohoto senátu, která rozhodovala jako samosoudkyně.
- 20 Dne 25. března 2019, kdy se v dané věci konalo jednání, nebyla soudkyně E. T. přítomna, jelikož čerpala na vlastní žádost dovolenou, a předsedkyně XVI. obchodního senátu uvedeného soudu proto rozhodla, že jednání povede soudkyně J. K., která byla tohoto dne v pracovní pohotovosti, a jíž tedy byla daná věc přidělena.

- 21 Rozsudkem ze dne 16. září 2019, který vydala soudkyně J. K. rozhodující jako samosoudkyně Krajského soudu ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie), byl návrh společnosti S. zamítnut.
- 22 Společnost S. podala dne 27. října 2019 odvolání k Odvolacímu soudu ve Varšavě (Sąd Apelacyjny w Warszawie, Polsko), který je předkládajícím soudem.
- 23 Společnost S. vznesla v rámci tohoto odvolání námitku zmatečnosti řízení před soudem prvního stupně podle čl. 379 bodu 4 občanského soudního řádu, a to z toho důvodu, že složení soudního kolegia bylo v rozporu s právními předpisy kvůli porušení zásady neměnnosti složení soudního kolegia, jelikož jednání vedl a rozsudek vydal jiný soudce, než kterému byla věc původně přidělena.
- 24 Předkládající soud dospěl poté, co na základě rozsáhlého dokazování a ověřování posuzoval, zda bylo řízení před soudem prvního stupně prosto vad, k závěru, že k nahrazení soudkyně E. T. soudkyní J. K. došlo za podmínek, které odporují zásadě neměnnosti složení soudního kolegia stanovené vnitrostátním právem. Předkládající soud je totiž toho názoru, že důvod pro nahrazení soudkyně E. T. odporuje článku 47b zákona o organizaci obecných soudů. Dále poukazuje na to, že nebyly splněny všechny formální náležitosti související s takovým nahrazením, a má podezření, že soud prvního stupně pozměnil některé dokumenty ve snaze tyto vady dodatečně zhojit.
- 25 Předkládající soud nezná důvody tohoto nahrazení, které považuje za protiprávní, a zároveň podotýká, že používání takového postupu by mohlo vést k přesouvání poměrně velkého počtu věcí z jednoho soudce na druhého.
- 26 Rovněž zdůrazňuje, že „teoreticky“ nelze vyloučit, že složení soudního kolegia v podobě samosoudce může být v citlivých věcech pozměňováno záměrně tak, že soudce, kterému byla věc náhodně přidělena původně, stanoví, že se jednání bude konat v den, kdy bude na svoji žádost na dovolené, čili v důsledku jeho nepřítomnosti v den konání jednání bude nahrazen soudcem, který je na tento den uveden v tabulce náhradníků či pracovní pohotovosti a jehož jméno může být známo předem.
- 27 Předkládající soud nakonec poukazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy, Polsko), podle nichž může být složení soudního kolegia odporující vnitrostátním právním předpisům o přidělování věcí a o stanovení a změně složení soudních kolegií důvodem zmatečnosti řízení podle čl. 379 bodu 4 občanského soudního řádu.
- 28 Podotýká však, že jakýkoli přezkum této otázky v rámci odvolání je od zavedení čl. 55 odst. 4 zákona o organizaci obecných soudů zakázán.
- 29 Za těchto podmínek se Odvolací soud ve Varšavě (Sąd Apelacyjny w Warszawie) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Mají být článek 2, čl. 6 odst. 1 a 3 a čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec [SEU] ve spojení s článkem 47 [Listiny] vykládány v tom smyslu, že prvoinstanční soud členského státu [...], u něhož jako samosoudce zasedá soudce tohoto soudu, který byl určen k projednání věci ve zjevném rozporu s vnitrostátními právními předpisy o přidělování věcí a o stanovení a změně složení soudních kolegií, není nezávislým a nestranným soudem předem zřízeným zákonem, který poskytuje účinnou právní ochranu?

- 2) Mají být článek 2, čl. 6 odst. 1 a 3 a čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec [SEU] ve spojení s článkem 47 [Listiny] vykládány v tom smyslu, že brání použití takových ustanovení vnitrostátního práva, jako je čl. 55 odst. 4 druhá věta zákona o organizaci obecných soudů [...], pokud zakazují soudu druhého stupně, aby konstatoval [...] zmatečnost řízení před [soudem] prvního stupně [...] na základě toho, že složení soudu prvního stupně bylo v rozporu s právními předpisy, že soud nebyl řádně obsazen nebo že se rozhodování účastnila osoba, která k tomu nebyla oprávněná nebo způsobilá, jakožto právní sankci zaručující účinnou právní ochranu v případě, že soudce byl určen k projednání věci ve zjevném rozporu s vnitrostátními právními předpisy o přidělování věcí a o stanovení a změně složení soudních kolegií?“

K pravomoci Soudního dvora a přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 30 Státní zástupce krajského státního zastupitelství ve Varšavě (dále jen „krajský státní zástupce“) tvrdí, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je nepřijatelná, neboť z předkládacího rozhodnutí nevyplývá, že by věc v původním řízení měla nějakou vazbu na unijní právo. Společně se žalovanou v původním řízení mají za to, že předmětem položených otázek je výklad ustanovení vnitrostátního práva upravujících organizaci soudního systému členského státu, která se týká postupů pro přidělování věcí a změnu složení soudního kolegia, a to zejména ve vztahu ke zjištění, zda nedodržení těchto ustanovení může vést ke zmatečnosti řízení podle čl. 379 bodu 4 občanského soudního řádu. Krajský státní zástupce je toho názoru, že takové otázky – stejně jako každá otázka týkající se organizace a fungování státních orgánů – spadají do výlučné pravomoci státu. Článek 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU ukládá členským státům povinnost dosáhnout cíle, a sice vytvořit soubor předpisů zaručujících účinnou právní ochranu, avšak nelze z něj vyvozovat normy týkající se určitého způsobu organizace soudnictví.
- 31 Pokud se krajský státní zástupce a žalovaná v původním řízení ve skutečnosti snaží zpochybnit těmito argumenty pravomoc Soudního dvora rozhodnout o této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, je třeba v tomto ohledu připomenout, že organizace soudnictví v členských státech sice spadá do pravomoci těchto států, nic to však nemění na tom, že při výkonu této pravomoci musí členské státy dodržovat povinnosti, které pro ně vyplývají z unijního práva (rozsudek ze dne 7. září 2023, Asociația „Forumul Judecătorilor din România“, C-216/21, EU:C:2023:628, bod 45 a citovaná judikatura).
- 32 Pokud jde o působnost čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že se toto ustanovení vztahuje na „oblasti pokryté právem Unie“, a to bez ohledu na situaci, ve které členské státy toto právo uplatňují ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny (rozsudek ze dne 26. března 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny, C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, bod 33 a citovaná judikatura).
- 33 Článek 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU se má mimo jiné vztahovat na každý vnitrostátní orgán způsobilý rozhodovat jakožto soud o otázkách, které se týkají uplatňování nebo výkladu unijního práva, a spadají tudíž do oblastí pokrytých tímto právem (rozsudek ze dne 26. března 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny, C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, bod 34 a citovaná judikatura).
- 34 O takový případ se přitom nepochybně jedná i v projednávané věci, jelikož soud prvního stupně, ve vztahu k němuž je před předkládajícím soudem zpochybňována správnost jeho složení, i předkládající soud, kterému vnitrostátní právo zakazuje správnost tohoto složení přezkoumávat,

mohou být požádány, aby rozhodly o otázkách týkajících se uplatňování nebo výkladu unijního práva, jak uvedla generální advokátka v bodě 29 svého stanoviska. Tyto soudy tudíž musí splňovat požadavky plynoucí z práva na účinnou právní ochranu.

- 35 Krajský státní zástupce a Evropská komise dále tvrdí, že z předkládacího rozhodnutí nevyplývá, že by spor v původním řízení spadl do rámce uplatňování unijního práva ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny, a že tedy nelze použít její článek 47.
- 36 V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soudní dvůr může v rámci řízení o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 267 SFEU provést výklad unijního práva pouze v mezích pravomocí, které jsou mu svěřeny [rozsudek ze dne 19. listopadu 2019, A. K. a další (Nezávislost kárného kolegia Nejvyššího soudu), C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 77 a citovaná judikatura].
- 37 Pokud jde o Listinu, její působnost je v souvislosti s jednáním členských států definována v jejím čl. 51 odst. 1, podle kterého jsou ustanovení Listiny určena členským státům, pokud uplatňují právo Unie, přičemž toto ustanovení potvrzuje ustálenou judikaturu, podle níž se základní práva zaručená v právním řádu Unie uplatní ve všech situacích, které se řídí unijním právem, avšak nikoli mimo tyto situace [rozsudek ze dne 19. listopadu 2019, A. K. a další (Nezávislost kárného kolegia Nejvyššího soudu), C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 78 a citovaná judikatura].
- 38 Pokud jde v projednávané věci konkrétně o článek 47 Listiny, je třeba konstatovat, že spor, ze kterého vychází původní řízení, nikterak nesouvisí s žádným ustanovením unijního práva. Návrh na uložení povinnosti žalované v původním řízení je totiž založen výlučně na ustanovení vnitrostátního práva. Předkládající soud navíc neposkytl žádné informace, které by nasvědčovaly tomu, že se spor v původním řízení týká výkladu nebo použití pravidla unijního práva uplatňovaného na vnitrostátní úrovni.
- 39 Jako takový se tudíž článek 47 Listiny ve věci v původním řízení nepoužije.
- 40 Článek 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU však ukládá všem členským státům povinnost stanovit prostředky nezbytné k zajištění účinné právní ochrany, zejména ve smyslu článku 47 Listiny, v oblastech pokrytých právem Unie, takže ačkoliv se posledně uvedené ustanovení ve věci v původním řízení nepoužije, musí být pro účely výkladu čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU náležitě zohledněno (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. dubna 2021, Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, bod 45 a citovaná judikatura).
- 41 Krajský státní zástupce dále tvrdí, že rozhodnutí o předběžné otázce není nezbytné k tomu, aby předkládající soud mohl rozhodnout ve věci v původním řízení. Kdyby totiž předkládající soud přezkoumával správnost složení soudu prvního stupně, překročil by své pravomoci. Žalovaná v původním řízení pak tvrdí, že položené otázky jsou natolik obecné, že na základě odpovědi Soudního dvora nebude možné rozptýlit pochybnosti ohledně právního problému týkajícího se vztahu mezi pravidly pro přidělování určité věci určitému soudci a zmatečností řízení v prvním stupni ve věci v původním řízení.

- 42 Je však třeba uvést, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká právě toho, zda unijní právo brání tomu, aby bylo předkládajícímu soudu zakázáno přezkoumávat správnost složení soudu prvního stupně, k čemuž je třeba provést výklad tohoto práva, a zejména čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU, takže posouzení námitky, že by předkládající soud překročil své pravomoci, splývá s posouzením předběžných otázek.
- 43 Dále je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury se na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí na vlastní odpovědnost a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Odmítnutí žádosti podané vnitrostátním soudem je ze strany Soudního dvora možné pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (rozsudek ze dne 6. června 2024, INGSTEEL, C-547/22, EU:C:2024:478, bod 26 a citovaná judikatura).
- 44 V projednávané věci předkládající soud uvádí, že povaha vad, o které se jedná ve věci v původním řízení, s sebou nese riziko manipulace s přidělováním citlivých věcí a že mu ustanovení vnitrostátního práva brání, aby z takových vad vyvodil příslušné důsledky; domnívá se přitom, že je za těchto podmínek postaven před otázku, zda má od použití tohoto ustanovení upustit, a to v souladu se svou povinností nepoužít pravidla vnitrostátního práva, která jsou v rozporu s čl. 19 odst. 1 druhým pododstavcem SEU, jež pro něj vyplývá ze zásady přednosti unijního práva.
- 45 Těmito úvahami předkládající soud právně dostačujícím způsobem objasnil, že požadované rozhodnutí o předběžné otázce je „nezbytné“ k tomu, aby mohl „vynést rozsudek“ ve věci, která mu byla předložena, ve smyslu článku 267 SFEU.
- 46 Jak konečně tvrdí krajský státní zástupce, je třeba konstatovat, že na rozdíl od toho, co stanoví čl. 94 písm. c) jednacího řádu Soudního dvora, předkládající soud nevysvětlil, proč Soudní dvůr žádá o výklad článku 2 a čl. 6 odst. 1 a 3 SEU.
- 47 Je však třeba uvést, že pokud jde o čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU, předkládací rozhodnutí obsahuje dostatečné odůvodnění, na jehož základě lze pochopit důvody žádosti o výklad tohoto ustanovení, a že s ohledem na bod 34 tohoto rozsudku jsou předběžné otázky v rozsahu, v němž se týkají tohoto ustanovení, přípustné. Toto ustanovení, které vyjadřuje hodnotu právního státu zakotvenou v článku 2 SEU, přitom pověřuje vnitrostátní soudy a Soudní dvůr úkolem zaručit plné uplatňování unijního práva ve všech členských státech a soudní ochranu práv, která pro jednotlivce z unijního práva vyplývají [rozsudek ze dne 22. února 2022, RS (Účinek rozsudků ústavního soudu), C-430/21, EU:C:2022:99, bod 39 a citovaná judikatura]. Jak uvedla generální advokátka v bodě 41 svého stanoviska, výklad čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU tedy musí být proveden s ohledem na článek 2 SEU.
- 48 Vzhledem ke všemu výše uvedenému je třeba mít za to, že Soudní dvůr má pravomoc o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce rozhodnout a tato žádost je přípustná v rozsahu, v němž se týká výkladu čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU ve spojení s článkem 2 SEU a článkem 47 Listiny.

K předběžným otázkám

- 49 Úvodem je třeba zaprvé uvést, že žalovaná v původním řízení a krajský státní zástupce zpochybňují, jakým způsobem je v předkládacím rozhodnutí popsáno vnitrostátní právo; tento popis považují za neúplný a neobjektivní.
- 50 Pokud jde dále o judikaturu Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), předkládající soud sice poukazuje na rozhodnutí, podle nichž porušení zásady neměnnosti složení soudních kolegií může vést ke zmatečnosti řízení z důvodu projednání věci soudním kolegiem, jehož složení je v rozporu s právními předpisy podle čl. 379 bodu 4 občanského soudního řádu, avšak krajský státní zástupce poukazuje na několik starších rozhodnutí v opačném smyslu. Krajský státní zástupce rovněž tvrdí, že vnitrostátní právo neobsahuje pojem „zjevné porušení“ předpisů o přidělování věcí a o změně složení soudního kolegia, což je pojem používaný předkládajícím soudem, který jej staví do kontrastu s pojmem „prosté porušení“ takových předpisů.
- 51 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je k výkladu a uplatňování vnitrostátního práva příslušný pouze předkládající soud. Soudní dvůr proto musí vzít v rámci rozdělení pravomocí mezi jím samotným a vnitrostátními soudy v úvahu legislativní kontext, do něhož jsou předběžné otázky zasazeny, tak jak je vymezen v předkládacím rozhodnutí (rozsudek ze dne 27. ledna 2021, Dexia Nederland, C-229/19 a C-289/19, EU:C:2021:68, bod 44 a citovaná judikatura).
- 52 Z toho vyplývá, že Soudní dvůr musí vycházet ze závěrů předkládajícího soudu, podle nichž nepřítomnost soudkyně soudu prvního stupně, které byla přidělena věc dotčená v původním řízení, v den, na který bylo nařízeno jednání, a to kvůli dovolené, kterou měla na vlastní žádost, nepředstavovala za okolností této věci důvod pro její nahrazení podle čl. 47b odst. 1 zákona o organizaci obecných soudů, a podle nichž by dále uplatnění čl. 379 bodu 4 občanského soudního řádu v zásadě mělo vést ke konstatování zmatečnosti řízení v prvním stupni kvůli této vadě; zároveň je však nesporné, že takovému postupu brání čl. 55 odst. 4 tohoto zákona.
- 53 Zadruhé žalovaná v původním řízení a krajský státní zástupce v podstatě tvrdí, že pravidla vnitrostátního práva týkající se přidělování věcí a změn složení soudních kolegií jsou ustanovení správní povahy, jejichž cílem je zajistit spravedlivé rozdělování pracovní zátěže mezi jednotlivé členy soudu. Tato pravidla nemohou z podstaty věci vést k tomu, že by docházelo k nějakému ovlivňování zvnějšku.
- 54 Je nicméně třeba poznamenat, že požadavek nezávislosti soudů, který vyplývá z unijního práva, se týká nejen neoprávněných vlivů, které mohou působit ze strany zákonodárné a výkonné moci, ale i vlivů, které mohou pocházet zevnitř dotčeného soudu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 54).
- 55 Předkládající soud přitom konstatoval, že existuje vážné riziko, že cílem porušování vnitrostátních pravidel týkajících se přerozdělování věcí může být to, aby se v určité věci nebo v určitém druhu věcí umožnilo rozhodovat určitému soudci. Jak uvedla generální advokátka v bodě 48 svého stanoviska, na základě pochybností, které vyjádřil předkládající soud, lze za těchto podmínek konstatovat, že otázky týkající se použití těchto pravidel musí být posouzeny s ohledem na požadavky vyplývající z unijního práva, které se týkají záruky nezávislého a nestranného soudu, předem zřízeného zákonem.

- 56 Podstatou otázek předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda musí být čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU ve spojení s článkem 2 SEU a článkem 47 Listiny vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátnímu ustanovení, které za všech okolností znemožňuje odvolacímu soudu, aby přezkoumal, zda k přerozdělení určité věci soudnímu kolegiu, které o ní rozhodovalo v prvním stupni, nedošlo v rozporu s vnitrostátními pravidly týkajícími se přerozdělování věcí v rámci soudů.
- 57 Je třeba připomenout, že každý členský stát musí na základě čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU zajistit, aby orgány, které jsou jakožto „soudy“ ve smyslu vymezeném unijním právem povolány rozhodovat o otázkách týkajících se uplatňování nebo výkladu unijního práva a které jsou součástí systému procesních prostředků v oblastech pokrytých unijním právem, splňovaly požadavky na účinnou právní ochranu, včetně požadavku nezávislosti (rozsudek ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 47 a citovaná judikatura).
- 58 K zajištění toho, aby takový soud byl schopen takovouto účinnou právní ochranu poskytnout, je třeba zaprvé chránit jeho nezávislost, jak je potvrzeno v čl. 47 druhém pododstavci Listiny, který mezi požadavky plynoucími ze základního práva na účinný prostředek nápravy uvádí přístup k „nezávislému“ soudu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 16. listopadu 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim a další, C-748/19 až C-754/19, EU:C:2021:931, bod 65 a citovaná judikatura).
- 59 Tento požadavek nezávislosti soudů, který je inherentní poslání rozhodovat jako soud, je součástí podstaty práva na účinnou právní ochranu a základního práva na spravedlivý proces, které má zásadní význam jakožto záruka ochrany všech práv, která jednotlivcům vyplývají z unijního práva, a jako záruka zachování společných hodnot členských států uvedených v článku 2 SEU, zejména hodnoty právního státu (rozsudek ze dne 16. listopadu 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim a další, C-748/19 až C-754/19, EU:C:2021:931, bod 66 a citovaná judikatura).
- 60 Požadavek nezávislosti má dva aspekty. První, vnější aspekt předpokládá, že dotčený orgán vykonává funkce zcela samostatně, není hierarchicky na nikoho vázán ani nikomu podřízen a od nikoho nepřijímá příkazy či pokyny jakéhokoliv původu, čímž je chráněn před vnějšími zásahy nebo tlaky, které by mohly narušit nezávislost rozhodování jeho členů a ovlivnit jejich rozhodnutí. Druhý, vnitřní aspekt souvisí s pojmem „nestrannost“ a týká se rovného odstupu ve vztahu ke stranám sporu a jejich příslušným zájmům s ohledem na předmět sporu. Posledně uvedený aspekt vyžaduje objektivitu a neexistenci jakéhokoliv zájmu na vyřešení sporu mimo striktního použití právního předpisu (rozsudek ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, body 50 a 51 a citovaná judikatura).
- 61 Jak bylo připomenuto v bodě 54 tohoto rozsudku, i když je cílem „vnější“ složky především zachovat nezávislost soudů na zákonodárné a výkonné moci v souladu se zásadou dělby moci, která charakterizuje fungování právního státu, tato složka směřuje rovněž k ochraně soudců před neoprávněnými vlivy zevnitř daného soudu.
- 62 Je také třeba zdůraznit, že výkon soudcovské funkce musí být chráněn nejen před jakýmkoliv přímým vlivem ve formě pokynů, ale i před všemi formami nepřímého vlivu, které by mohly usměrňovat soudní rozhodnutí (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 53 a citovaná judikatura).

- 63 Zadruhé čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU rovněž vyžaduje existenci soudu „předem zřízeného zákonem“, a to s ohledem na neoddělitelnou spojitost, která existuje mezi přístupem k takovému soudu a zárukami nezávislosti a nestrannosti soudců (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. července 2024, Hann-Invest a další, C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 55 a citovaná judikatura).
- 64 Odkaz na „soud zřízený zákonem“, který je uveden i v čl. 47 druhém pododstavci Listiny, odráží zejména zásadu právního státu a týká se nejen právního základu pro samotnou existenci soudu, ale také složení senátu v každé věci, jakož i všech ostatních ustanovení vnitrostátního práva, jejichž nedodržení vede k pochybení týkajícímu se účasti jednoho nebo více soudců na přezkumu věci (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. března 2022, Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, bod 121 a citovaná judikatura).
- 65 Možnost ověřit, zda byly tyto záruky dodrženy, je kromě toho nezbytná pro důvěru, kterou musí soudy v demokratické společnosti vzbuzovat u jednotlivců. Soudní dvůr v této souvislosti konstatoval, že posouzení toho, zda byl dodržen požadavek, aby každý soud z hlediska svého složení představoval nezávislý, nestranný a předem zákonem zřízený soud, je podstatnou podmínkou řízení, jejíž dodržení je třeba ověřit z úřední povinnosti [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 1. července 2008, Chronopost a La Poste v. UFEX a další, C-341/06 P a C-342/06 P, EU:C:2008:375, bod 46, a ze dne 8. května 2024, Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ (Sdružení soudců a státních zástupců), C-53/23, EU:C:2024:388, bod 55 a citovaná judikatura]. Takové posouzení musí být v rámci přezkumu opravného prostředku provedeno z úřední povinnosti, jestliže o této skutečnosti vyvstane vážná pochybnost (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. března 2020, Přezkum Simpson v. Rada a HG v. Komise, C-542/18 RX-II a C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, body 57 a 58).
- 66 Účinnou právní ochranu totiž nelze zajistit, pokud není možné na žádost účastníka řízení nebo v případě vážných pochybností i bez návrhu soudně přezkoumat, zda byla dodržena pravidla, v jejichž důsledku je soud „nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem“, a v případě jejich nedodržení daný postup sankcionovat; jinak by totiž tato pravidla mohla být porušována bez jakýchkoliv z toho plynoucích důsledků. V tomto ohledu je třeba připomenout, že samotná existence účinného soudního přezkumu sloužícího k zajištění dodržování ustanovení právních předpisů je inherentní existenci „právního státu“ (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. října 2020, Bank Refah Kargaran v. Rada, C-134/19 P, EU:C:2020:793, bod 36 a citovaná judikatura).
- 67 Pokud tedy členský stát přijme právní předpisy týkající se složení soudních kolegií zasedajících v jednotlivých věcech a přerozdělování věcí, čl. 19 odst. 2 SEU ve spojení s článkem 2 SEU a článkem 47 Listiny vyžaduje, aby dodržování těchto pravidel mohlo být předmětem soudního přezkumu.
- 68 Je tudíž třeba mít za to, že vnitrostátní právní úprava – která znemožňuje odvolacím soudům přezkoumat, zda byla dodržena vnitrostátní pravidla týkající se přerozdělování věcí v rámci soudů nebo změn složení soudních kolegií, a to ve snaze zjistit, zda soudní kolegium, které rozhodovalo v prvním stupni, představuje nezávislý a nestranný soud předem zřízený zákonem, a zároveň těmto odvolacím soudům za všech okolností zakazuje, aby případně konstatovaly zmatečnost řízení v prvním stupni, bylo-li toto řízení ukončeno rozsudkem vydaným soudním kolegiem, kterému byla věc přerozdělena nebo jehož složení bylo pozměněno v rozporu s těmito pravidly – není v souladu s požadavky vyplývajícími z čl. 19 odst. 1 druhého podstavce SEU.

- 69 Je ostatně nutno podotknout, že po podání nyní posuzované žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudní dvůr – v rámci řízení o žalobě pro nesplnění povinnosti, která byla podána proti Polské republice, a to za specifických okolností, kdy tento členský stát přijal naléhavým postupem různá procesní ustanovení v reakci na sérii žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, které byly předloženy různými polskými soudy v souvislosti s tím, zda jsou v souladu s unijním právem různé legislativní změny ovlivňující organizaci soudnictví v Polsku – v bodech 226 a 227 rozsudku ze dne 5. června 2023, Komise v. Polsko (Nezávislost a soukromý život soudců) (C-204/21, EU:C:2023:442), rozhodl, že pravidlo vnitrostátního práva, které obecně takovému přezkumu brání, a sice čl. 55 odst. 4 zákona o organizaci obecných soudů, je v rozporu s čl. 19 odst. 1 druhým pododstavcem SEU ve spojení s článkem 47 Listiny. Z toho vyplývá, že předkládající soud bude muset ve věci v původním řízení od použití tohoto pravidla upustit, jak uvedla generální advokátka v bodě 84 svého stanoviska.
- 70 Ze všech výše uvedených důvodů vyplývá, že na předběžné otázky je třeba odpovědět tak, že čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU ve spojení s článkem 2 SEU a článkem 47 Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátnímu ustanovení, které za všech okolností znemožňuje odvolacímu soudu, aby přezkoumal, zda k přerozdělení určité věci soudnímu kolegiu, které o ní rozhodovalo v prvním stupni, nedošlo v rozporu s vnitrostátními pravidly týkajícími se přerozdělování věcí v rámci soudů.

K nákladům řízení

- 71 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

Článek 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU ve spojení s článkem 2 SEU a článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie

musí být vykládán v tom smyslu, že

brání vnitrostátnímu ustanovení, které za všech okolností znemožňuje odvolacímu soudu, aby přezkoumal, zda k přerozdělení určité věci soudnímu kolegiu, které o ní rozhodovalo v prvním stupni, nedošlo v rozporu s vnitrostátními pravidly týkajícími se přerozdělování věcí v rámci soudů.

Podpisy.